

РЕГИСТРИРАНЕТО НА СИГНАЛИ И ПРОСЛЕДЯВАНЕ НА СЛУЧАИ НА НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЕКСПЕРТИ

Елена Керанкова

Резюме: В статията се представят резултати от проучване сред експерти в областта на закрила на детето относно: ефективността на наличните процедури и системи за регистриране на сигнали и проследяване на случаи на насилуе и пренебрегване на деца; опита на службите и проблемите и трудностите, с които се сблъскват при събирането и обработката на данни за случаи на насилуе над деца; потребността от обучения, както и предложенията за подобряване работата. Резултатите показват, че все още няма единна система за регистриране и анализ на случаите на насилуе над деца. Информацията е разпокъсана и се използва основно за целите на съответните институции. Изтъква се необходимостта от въвеждане на единни показатели и дефиниции на отделните видове насилуе над деца, както и осигуряване на обучение на различни нива.

Ключови думи: насилуе над деца, регистриране, обучение, Координационен механизъм

SIGNAL REGISTRATION AND CASE MONITORING OF CHILD ABUSE IN THE EYES OF EXPERTS

Elena Kerankova

Abstract: The article presents the results of a study among experts in the field of child protection on the effectiveness of existing procedures and systems for reporting and tracking cases of violence and neglect of children; the experience of the services, the problems and difficulties they face in collecting and processing data on cases of violence against children, the need for training, as well as suggestions for improving the work. The results show that there is still no unified system for registration and analysis of cases of violence against children, the information is fragmented and used mainly for the purposes of the relevant institutions. The need to introduce uniform indicators and definitions of different types of violence against children is emphasized, as well as to provide training at different levels.

Keywords: : violence against children, registration, training, Coordination mechanism

ВЪВЕДЕНИЕ

В последните десетилетия в България бяха извършени сериозни промени в системата за закрила на деца, бяха предприети и съществени законодателни промени, включително и насочени към превенцията на насилие над деца (Stancheva-Popkostadinova, 2014).

Наличната законодателна рамка регламентира функционирането на следните системи за сигнализиране и поддържане на данни за сигнали и случаи на насилие над деца (Kerankova, 2021):

- национална информационна система за деца в риск (чл. 17 а, т. 9 от ЗЗДет.). В правомощията на председателя на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) е нейното създаване и поддържане, като в глава седма от Правилника за прилагане на закона за закрила на детето (ППЗЗД) е уредено функционирането на системата. Регламентирано е въвеждането на данни да се осъществява на три нива: общинско, регионално, национално.

На общинско ниво въвеждането се осъществява от Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП), на регионално ниво – от Регионалните дирекции за социално подпомагане (РДСП), на национално ниво председателят на ДАЗД „поддържа, ръководи и координира функционирането на Националната информационна система“ (чл. 66 от ППЗЗД).

- Създаден е и хармонизиран **телефонен номер** с национално покритие за информиране, консултиране и помощ на деца. В правомощията на председателя на ДАЗД е неговото изграждане и поддръжка (чл. 17а, ал.1, т. 9 от ЗЗДет.). Функционирането на линията е уредено в глава осма от ППЗЗД. В случай на получен сигнал за дете в риск се сигнализира незабавно съответната ДСП за проучване и оценка на сигнала. (чл.71, ал. 1, т. 1 от ППЗЗД).
- Налични са **регистри за деца**, нуждаещи се от специална закрила, в това число деца жертви на насилие (чл. 21, ал. 1, т. 6, а от ЗЗД), които се водят от ДСП. ДСП води дневник за регистриране на сигнали в интегрираната информационна система на Агенция за социално подпомагане (АСП) (чл.10, ал. 2 от ППЗЗД).
- В разписан **Механизъм за противодействие на училищния тормоз** е регламентирано воденето на дневник за управление на информацията в институциите в системата на предучилищното и училищното образование. В него се документират дата, група, клас, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като дейност, подпис на служител (МОН, 2017).

РЕГИСТРИРАНЕ НА СИГНАЛИ В ОТДЕЛ „ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО“ (ОЗД)

Условията и редът за проучването и оценката на постъпилите в ОДЗ сигнали са подробно разписани в глава трета от Правилника за прилагане на закона за закрила на детето (ППЗЗД). На проверка подлежат всички сигнали, независимо от начина на постъпване – устно, писмено или чрез активно набиране на информация. Наличен е специален формуляр за описване на устно постъпилите сигнали (приложение 2 към чл.10, ал. 3 от ППЗЗД). В чл. 10, ал. 2 от ППЗЗД е регламентирано воденето на дневник за регистриране на всички сигнали. Изрично е регламентирано и задължението за проверка на анонимно постъпилите сигнали за насилие над дете (чл. 10, ал. 5 от ППЗЗД).

При получаване на сигнал по въпрос, който се отнася до дейността на друга институция, сигналът се изпраща към нея по компетентност (чл.11 от ППЗЗД).

Ангажимент на социалния работник е да извърши проучване и оценка на сигнала, като събере информация от всички възможни източници – семейството, детето, училището, детската ясла и градината, специализираната институция, роднини, близки, съседи, друга ДСП, личен лекар и от др. източници при необходимост (чл. 14 от ППЗЗД).

При констатиран риск за детето се започва работа по конкретния случай. Социалният работник открива досие, в което прилага събраната по случая информация (чл.17 от ППЗЗД).

Голяма крачка към подобряването на системата за идентификация, регистрация и мониторинг на случаите на насилие и пренебрегване на деца се направи с приемането и подписването на Споразумение за сътрудничество и координиране на работата на териториалните структури на органите за закрила при случаи на деца жертви или в риск от насилие и при кризисна интервенция (Stancheva-Popkostadinova, 2018:164). Страни по споразумението са седем министерства, Агенция за социално подпомагане, Държавна агенция за закрила на детето и Национално сдружение на общините. Споразумението влиза в сила от 15.03.2010 г. и регламентира създаването на мултидисциплинарни екипи (МДЕ) във всяка община с център Дирекция „Социално подпомагане“, които да работят до приключване на всеки случай на насилие. Задължително представени участници в състава на МДЕ са представителите на ОЗД, Районно управление на МВР и общините. При необходимост в състава на екипите се включват представители на Районна здравна инспекция (РЗИ), личен лекар, образователна институция, Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН), районна прокуратура, районен съд и др. Подписаното споразумение цели обединяване на усилията и осигуряване на ефективна система за

взаимодействие между представителите на изпълнителната власт и органите на местно самоуправление. (Керанкова, Е. 2021:74).

От 2020 година Координационният механизъм за взаимодействие при работа по случаи на деца жертва на насилие се регулира законово с направените промени в ЗЗДет. Чл. 36з регламентира създаването на МДЕ, членовете на които да работят заедно до приключване на случая и които да разработят план за действие за защита на детето или за предотвратяване на насилието. Разписан е алгоритъм за проверка на сигнал за насилие над дете и свикване на МДЕ. Разширен е кръгът на задължителните участници, като е включен и представител на районна прокуратура (ДВ, бр. 24 от 2019 г., в сила от 01.07.2020 г., изм. относно влизане в сила – ДВ, бр. 101 от 2019 г.).

Съществуващата система за регистриране на случаи на насилие не дава възможност за тяхното проследяване и обратна връзка към заинтересованите страни. Това на практика възпрепятства реалното поддържането на база данни, която да е основа за разработване на мерки за превенция на тези случаи (Stancheva-Popkostadinova, Kerankova, 2016: 62)

ИНТЕРВЮТА С ЕКСПЕРТИ В ОБЛАСТТА НА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Проучването е проведено в периода април – май 2019 година. Целта е да се проучи мнението на експертите относно: ефективността на наличните процедури и системи за регистриране на сигнали и проследяване на случаи на насилие и пренебрегване на деца; опита на службите и проблемите и трудностите, с които се сблъскват при събирането и обработката на данни за случаи на насилие над деца; потребността от обучения, както и предложенията за подобряването на съществуващите практики.

В проучването участват 12 експерти (двама мъже и десет жени, на възраст от 35 до 60 год.): двама представители на АСП – главен експерт от отдел „Мерки и дейности по закрила на детето“ към Дирекция „Закрила на детето“ и главен експерт от Дирекция „Анализ и административно обслужване“; четирима представители на ДАЗД – главни инспектори (2) и държавни експерти (2); секретар на МКБППМН (1), главен експерт от Регионално управление на образованието (РУО) (1), инспектор „Детска педагогическа стая“ (ДПС) (1), представители на фондация „Асоциация Анимус“ (2), на фондация „За нашите деца“ (1).

Критерий за включване в проучването е наличен опит в областта на закрила на детето и работа по случаи на насилие над деца.

Проведени бяха полуструктурирани интервюта, включващи 12 отворени въпроса, разпределени в следните области:

- Налични практики по поддържане и обмен на данни от отделните структури;

- Лична ангажираност при отчитането на данни;
- Оценка на съществуващите системи за събиране на данни;
- Проблеми при събиране и обработка на данни и възможности за анализ;
- Възможности за оптимизиране на наличните системи;
- Необходимост от допълнително обучение.

НАЛИЧНИ ПРАКТИКИ ПО ПОДДЪРЖАНЕ И ОБМЕН НА ДАННИ ОТ ОТДЕЛНИТЕ СТРУКТУРИ

Участниците в проучването споделят различни практики за събиране и поддържане на данни за сигнали/случаи на насилие над деца. Всяка институция регистрира и отчита по свой начин такива постъпващи сигнали. Отделните институции водят статистика по различни показатели. Експертите от една и съща институция споделят за налични данни по различни показатели, които се водят, независими едни от други.

Териториалните поделения на Агенцията за социално подпомагане като орган, осъществяващ практическата работа по закрила на детето, ежесечно отчитат броя на получените сигнали за насилие над деца, отворените случаи, както и срещите на МДЕ по КМ. От 2004 г. АСП поддържа статистика за сигналите/случаите на насилие над деца. Според експертите данните се поддържат в този вид от 2012 г., а от 2016 г. е създадена Интегрирана информационна система, като в модул „Закрила на детето“ се регистрират всички постъпващи сигнали за деца в риск.

Данните относно сигналите/случаите на насилие над деца, с които разполага и които поддържа ДАЗД, се събират по три, независими едно от друго направления:

- Дирекция „Контрол правата на детето“ към ДАЗД на всяко тримесечие отчита постъпилите сигнали и жалби от граждани, част от които касаят и извършено насилие над деца, както и извършените тематични проверки и проверките по сигнал.
- Друг отдел в агенцията е ангажиран с мониторинга по прилагането на Координационен механизъм (КМ), като ежегодно се събира информация от задължително представените участници в МДЕ чрез техните регионални подразделения – РДСП (Регионална дирекция „Социално подпомагане“), ОД на МВР и областните служби. Данните се отнасят до броя на срещите на МДЕ, разглежданите от тях сигнали за насилие над деца, разпределение на жертвите по пол и възраст, както и вида насилие. Този начин на отчитане е въведен от 2011 г. От друга страна, лицензираните доставчици на социални услуги ежегодно отчитат цялостната си дейност пред ДАЗД, включително и работата с деца жертви на насилие.
- Трети източник на информация е Национална телефонна линия за деца (НТЛД), която към момента на проучването се управлява от

фондация „Асоциация Анимус“. Данните постъпват ежемесечно в табличен вид по определени показатели: общ брой обаждания по тип проблеми, преобладаваща част от които за насилие – разпределени по видове, място на извършване, извършител, брой сигнали за деца в риск, брой препратени сигнали към дирекциите „Социално подпомагане“.

Към момента ДАЗД не се възползва от регламентираната в закона възможност и задължение да поддържа единна информационна система за деца в риск. Няма единни статистически данни по отношение на събраната информация за случаи на насилие и пренебрегване на деца. Според експертите „това е начин на отчитане, но в никакъв случай не е система“. През 2006 г. технически е разработена система, която да обхваща цялата система по ЗЗДет. Създаден е софтуер, като са регламентираны източниците на информация. Системата е апробирана в девет отдела „Закрила на детето“ (ОЗД), като целта е била да бъдат включени всички групи деца. Налични са били данни за пол, възраст, място на извършване и вид насилие. Осигурена е защитена връзка (VPN). Служителите от ОЗД са преминали обучения, като системата е подпомагала работата им („водила ги е“). В ДАЗД е постъпвала информация от неправителствени организации, кризисни центрове (КЦ), полиция, като системата е позволявала с помощта на ЕГН да бъдат засичани случаите – било е възможно проследяване на работата на отделните структури (ОЗД, МВР) по един и същ случай. Според експертите така разработена системата е осигурявала и обективност на данните. Идеята е била да се направи връзка с другите органи за закрила. За съжаление системата не е разработена изцяло, поради липса на „политическа воля“. От страна на Министерство на труда и социалната политика е последвало създаване на нова система – софтуер, който се е ползвал от ДАЗД. Случаите са нанасяни в регистри по водещ проблем, но на база наличната информация е извършвано автоматично прехвърляне на детето и в други регистри, което е позволявало да бъде налична и проследена цялата информация около детето. ДАЗД е работила съвместно с НСИ и НПО сектора, като е разработена методология – Булинфо, която е позволявала съхраняване на информация за всички деца, не само за тези, които са обект на закрила. Системата е предоставяла възможност за обобщен анализ, който да дава посока и да е основа за определяне на политиките. От страна на ДАЗД е поискано създаване и водене на централен регистър, за което не е получено разрешение. Към момента ДАЗД не разполага с информационна система, а разчита на данни, подадени от други източници.

Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) водят статистика за постъпилите сигнали от граждани и институции, за разгледаните възпитателни дела, наложените възпитателни мерки на децата и родителите.

Представителите на фондация „Асоциация Анимус“, ангажирана с управлението на Националната телефонна линия за деца (НТЛД), поддържат база данни за постъпващите при тях сигнали за деца в риск, включително и тези за насилие над деца. От 2009 година фондация „Асоциация Анимус“ предоставя тази услуга, за чието управление и финансиране ежегодно се обявява конкурс.

На регионално ниво в сферата на образованието не се води статистика за случаите на училищен тормоз. РУО разполага с данни за случаите на насилие в училище, които постъпват при тях под формата на жалби и сигнали.

Органите на МВР поддържат данни за потърпевшите от престъпление, в това число влизат и заведените дела за издръжка (по групи – деца до 14 г. и над 14 год.). От друга страна, областните дирекции на МВР ежегодно представят на ДАЗД попълнени информационни карти, свързани с прилагането на Координационен механизъм (КМ). Сектор „Охранителна полиция“ поддържа статистика за жертвите на домашно насилие. В системата на МВР се води отчет за извършените престъпления от общ характер, както и за нарушенията на обществения ред, включително и за сигналите по ЗЗДет.

Участниците посочват различно начало в събирането на данни. Всеобщо е мнението, че техническият формат се е променял във времето, като в началото данните са били по-точни и по-пълни. Нито един от представителите на органите за закрила не е запознат с формата, с която разполагат другите институции. Експертите посочват АСП, ДАЗД и МВР като основни оператори на данни.

ОБМЕН НА ДАННИ

Участниците в проучването посочват няколко начина на обмен на данни за случаи на деца жертва на насилие и пренебрегване: по реда на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), при поискване – по силата на подписани споразумения, неофициално.

При отправено искане по реда на ЗДОИ към АСП и ДАЗД се предоставят данни по загадени показатели. Главните експерти споделят за възможността чрез Интегрираната информационна система (ИИС) да се селектира информацията по загадени показатели. По този ред ДАЗД изисква от АСП информацията два пъти годишно.

По силата на подписано споразумение за сътрудничество и в изпълнение разпоредбата на чл. 36г от ЗЗДет. ежегодно чрез своите регионални структури трите задължително представени участници в МДЕ предоставят информация по определени, предварително загадени индикатори. Най-общо информацията касае срещите на МДЕ, постъпилите сигнали за насилие над деца, отворените случаи, разпределението им по

пол, възраст и вид насилие, източниците на сигнали, препратените към РП сигнали и заведени досъдебни производства, участието на членовете на МДЕ, добрите практики. Данните се обобщават на областно ниво от Регионална дирекция „Социално подпомагане“ (РДСП), Областните дирекции на МВР (ОД на МВР) и областните администрации и се представят на ДАЗД.

По силата на *подписан договор* за управление на Националната телефонна линия за деца (НТЛД) ежесечно се подават към ДАЗД статистически данни за общия брой обаждания и препратените към ОЗД сигнали. Данните се предоставят в табличен вид и са групирани по тип проблеми. Преобладават сигналите за насилие над деца.

Във връзка с осъществяване на практическата дейност по закрила на детето се подават сигнали от РУ на МВР към ОЗД, от МКБППМН към ОЗД, от НТЛД към ОЗД и др.

Обменът на данни между органите за закрила произтича от изпълнението на реките им задължения по проверка на сигнал и отчитане на дейността.

Основен оператор на данни е АСП, която поддържа Интегрирана информационна система, достъпът до която е строго регламентиран и лимитиран само за служители на Агенцията.

Резултатите от проучването потвърждават вече известен факт, че наличната информация за насилие над деца е разпокъсана между отговорните институции, които я ползват за собствената си дейност.

ЛИЧНА АНГАЖИРАНост

Интервюираните лица имат пряко участие в процеса на обработка на информацията, касаеща случаите на насилие и пренебрегване на деца – изготвяне на справки, анализи, приемане на сигнали, проверка по жалби и пр.

ОЦЕНКА НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ СИСТЕМИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ДАННИ

Експертите дават различна оценка на системите за регистриране на данни, с които разполага съответната институция.

Важно е да се отбележи, че представителите на една и съща институция (АСП) от своя страна също дават различна оценка на наличната система. Общо е мнението, че въведената ИИС позволява съхранение на всички изготвени документи по постъпилите сигнали и отворените случаи с изключение на работните протоколи. Всеки постъпил сигнал за дете в риск се регистрира в дневника на сигнали в ИИС, включително и анонимно постъпилите сигнали за насилие над дете .

Споделя се мнение, че възможностите, които предлага ИИС, налагат създаване на единна система за оценка на случай на насилие над дете. Представителите на АСП определят като надеждна наличната ИИС,

която според тях носи пълна информация за сигналите и случаите на насилие, но при условие че има единна система за оценка на случай.

Според експертите, на ОЗД стават известни между 50 до 80% от общия брой случаи на насилие и пренебрегване на деца.

ДАЗД не разполага с единна информационна система, а разчита на информацията от други източници. Част от експертите поставят под съмнение автентичността на постъпващите данните. Според тях наличната Интегрирана информационна система на АСП „дава общи цифри, но не дава информация по пол и възраст, социален статус на родителите, подпомагани ли са, или не“. Ежегодно ДАЗД обявява конкурс и предоставя за управление НТЛД, на която постъпват част от сигналите за насилие над деца. Допълнително е създадена улеснена възможност за подаване на сигнали за насилие над деца на сайта на Държавната агенция за закрила на детето.

Следва да се обърне внимание на факта, че с изключение на АСП институциите нямат пряко участие в проверката на сигнал за насилие и работа по случай. За нуждите на анализите същите разчитат на предоставени данни от трети лица. Изключение правят структурите на МВР, които са ангажирани с проверката на постъпващите при тях сигнали, но при спазване на изискването за сигнализиране на ОЗД.

Всички постъпващи в НТЛД обаждания се записват, което дава възможност за проследяване. Като недостатък на системата експертите определят невъзможността за съхранение на докладите по проверка на сигнала, което на практика възпрепятства неговото проследяване.

Петима от участниците в проучването споделят, че не са налични специални формуляри за регистриране на сигнали за насилие, които да улесняват работата на социалните работници при извършване на проверка на сигнала.

Надеждността и валидността на информацията е в пряка зависимост от човешкия фактор. Водеща е ролята на социалния работник от ОЗД, в чието правомощия е да извърши проверка на сигнала за насилие и да прецени неговата достоверност, за което са необходими определени компетенции.

Част от тях (двама души) споделят притесненията си за ниските изисквания за заемане на длъжността социален работник в ОЗД, което поставя под въпрос компетенциите и уменията за разпознаване на белезите на насилие и създава предпоставки за пропуски при пряката работа по проверка на сигнал.

Придава се определяща роля на личната ангажираност на участниците в процеса по събиране и обработка на данни. Като недостатък се посочва липсата на регламентирана отговорност (наказателна) при неизпълнение на ангажиментите.

Налага се изводът, че не е налична единна система за регистриране и проследяване на сигналите/случаите на насилие над деца. АСП е създавала ИИС, където се съхраняват всички документи по определени случаи с изключение на работните протоколи. Последните са свързани с пряката работа по проверката на сигнал. Според експертите системата дава възможност за проследяване в рамките на отворен случай. ИИС е достъпна единствено и само за служителите на АСП, като са регламентираны правата на достъп. На ниво АСП, за модул „Закрила на детето“ са предоставени права на достъп само на двама служители.

ПРОБЛЕМИ ПРИ СЪБИРАНЕ И ОБРАБОТКА НА ДАННИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА АНАЛИЗ

Представените от експертите проблеми могат да бъдат обобщени в 2 групи - проблеми от технически характер и проблеми с дефинициите.

Проблеми от технически характер

Един от тях е свързан с прецизността при въвеждане на данните от отделните структури в рамките на една и съща институция. Този проблем е валиден и в случаите, когато информацията, която подлежи на обобщаване, постъпва от различни институции.

Друг споделян проблем е липсата на регламент за обмен на данни между отделните институции: „Уж има обмен, но няма анализ“. За един и същ случай могат да бъдат регистрирани няколко сигнала от различни източници и броят на сигналите не отговаря на броя на случаите.

Проблеми, произтичащи от използване на различни дефиниции/критерии за оценка

Според експертите разминаването в дефинициите възпрепятства правилното класифициране на сигнала – например в съществуващите дефиниции не е класифицирано ранното съжителство на малолетни и непълнолетни, последващата бременност, както и е трудно измеримо пренебрегването на деца.

Не по-малък проблем е липсата на ясни критерии при събиране на данни – точно какво се изисква, което води до субективно представяне. Несъвършенствата на системата за мониторинг също поставят под въпрос надеждността на данните.

Споделят се случаи, в които отделите „Закрила на детето“ отказват да приемат подадени от НТЛД сигнали за насилие над деца. Тези случаи касаят най-вече малките населени места и се квалифицират като „замитане на сигналите“. Посочва се, че „...децата трудно споделят за преживяно насилие и липсата на адекватна реакция от страна на органите за закрила води до загуба на доверието към Горещата линия“.

Основен оператор на данни е АСП, която не е ангажирана с изготвяне на детайлен анализ на данните, въз основа на който да се изведат

рисковите групи, профил на извършителите и повторяемост на случаите. Според експертите наличната ИИС дава възможност за селектиране на информацията при поискване.

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ НА НАЛИЧНИТЕ СИСТЕМИ

Единодушно е мнението на всички експерти, че е необходим контрол върху регистрирането на данни. Въвеждане на единни критерии и сравними характеристики, които да се използват от всички, предлагат част от експертите, ангажирани със статистическата обработка на постъпващата от други източници информация. Проверка на данните на всички нива – ДСП, РДСП и АСП, е възможност за осигуряване на надеждност на данните според представителите на АСП. Създаване на интегрирана база данни, която да се координира от ДАЗД (както е и законово регламентирано) предлагат представителите на НПО сектора.

Част от участниците в проучването предлагат подобряване на комуникацията с институциите, в това число и медиите. Привличането на медиите като партньори при информиране на обществото по проблема за насилието над деца би довело до адекватно представяне на вече констатирани случаи, а не търсене „единствено на сензация“.

Въпреки че ЗЗД регламентира задължението за сигнализиране в случай на констатиран риск за детето, отправя се предложение за разработване на механизъм, в който да се регламентира задължението на институциите, работещи по случаи на насилие, да уведомяват ОЗД (визират се структурите на МВР).

Друго предложение е свързано с необходимостта от разкриване на втора гореща телефонна линия (за родители) с осигурен достъп за директно прехвърляне на разговорите при необходимост. Това би позволило оптимално използване на ресурса на специалистите, тъй като екипът на НТЛД е подготвен за работа с деца. Според представителите на НПО промени в Наказателния кодекс, които касаят извършителите на престъпление, са възможност за намаляване на явлението насилие над деца.

Осигуряване на възможност за директен достъп до социална услуга за жертвите на насилие (без задължителна намеса на ОЗД, при спешни случаи).

НЕОБХОДИМОСТ ОТ ДОПЪЛНИТЕЛНО ОБУЧЕНИЕ

Идентифицира се потребност от специализирани обучения от добре подготвени лектори по теми като: идентифициране случаи на насилие, разпознаване на насилието при родителски конфликти, работа в ИИС.

Участниците са единодушни за необходимостта от въвеждащи, надграждащи и поддържащи обучения. Осигуряване на възможност за супервизия препоръчват част (трима) от експертите .

„Всички работещи със системата трябва да са добре обучени“, заявяват експертите на ДАЗД. Предлагат се профилиране на обученията в университетите не само по показател възрастова група, но и в различните направления при работа с деца, включване в учебните планове на темата за насилие над деца, засилване на сътрудничеството с академичната общност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Експертите, участващи в проучването, са запознати с наличните процедури и системи за сигнализиране в институцията, която представляват, съобразно личното им участие и ангажираност в процеса по събиране и обработка на данни. Те притежават нужната експертиза и опит, която им позволява да направят анализ на силните и слабите страни както на наличните в момента, така и на съществуващите в близкото минало системи за регистриране на случаи на насилие над деца.

Създадена е законодателна рамка, регламентираща функционирането на различни системи за сигнализиране и поддържане на данни за случаи на насилие над деца. Нормативно е уредено функционирането на национална информационна система, както и реда за въвеждане на данни в нея. Разписан е алгоритъм за проверка на постъпващите сигнали за насилие над деца.

Към момента не е налична единна система за регистриране на случаи на насилие. Отделните институции разполагат с различни данни. Информацията е разпокъсана между отделните структури и се използва за собствената им дейност. Не се води подробна статистика за рисковите фактори, социални групи, повтораемост на случаите. Не е достатъчно добре регламентиран обменът на данни между отделните структури. Липсват единни критерии при регистриране и отчитане на сигналите за насилие.

Надеждността на данните е в пряка зависимост от компетенциите, уменията и личната ангажираност на всеки участник. Все още липсват протоколи за оценка на риска и ръководства за работа на отделните специалисти, което затруднява дейностите на мултидисциплинарните екипи за работа с деца жертви на насилие (регламент за обмен на данни между отделните структури/органи за закрила Stancheva-Popkostadinova, Kerankova, 2016; Stancheva-Popkostadinova, V., 2019:115).

Резултатите от проучването доказват необходимостта от въвеждане на единни критерии и сравними индикатори, от контрол на данните на всички нива, от усъвършенстване на системата, както и от създаване на интегрирана база данни, която да се координира от ДАДЗД, както е законово регламентирано.

Считаме, че законовата регулация на Координационния механизъм е сериозна стъпка към подобряване ефективността на работа по

режиструване и интервенции при случаи на насилие над деца.

Адекватните и своевременно действия по регистриране на случаите на насилие и пренебрегване на деца са от съществено значение за ефективността на предприетите мерки за закрила (Stancheva-Popkostadinova, Kerankova, 2016).

БИБЛИОГРАФИЯ

- Закон за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни – ДВ бр. 10/1996 г. [Zakon za borba s protivooobshtestvenite proyavi na maloletni i nepalnoletni – DV br. 10/1996 g.].
- Закон за закрила на детето – ДВ бр. 24 от 22.03.2019 г. [Zakon za zakrila na deteto – DV br. 24 ot 22.03.2019 g.].
- Закон за здравето – ДВ бр. 34 от 09.04.2020 г. [Zakon za zdraveto, DV, BR.34 OT 09.04.2020 g.]
- Керанкова, Е. (2021). Системи за регистриране на случаи на насилие над деца В: Чолакова, М. (Ред.). Актуални проблеми в социалната работа (с. 72-86). Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“. [Kerankova, E. (2021). Sistemi za registrirane na sluchai na nasilie nad detsa V: M.Cholakova (Red.). Aktualni problemi v sotsialnata rabota, (s. 72-86). Blagoevgrad: Universitetsko izdatelstvo "Neofit Rilski"]
- Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование. Министерство на образованието и науката (2017). Достъпен на 10 август 2019 г. от: https://www.mon.bg/upload/14362/Mehzm_protivodejstvie_tormoz_281217.pdf [Mehanizam za protivodejstvie na tormoza i nasiliето v institutsiite v sistemata na preduchilishtnoto i uchilishtnoto obrazovanie. Ministerstvo na obrazovaniето i naukata (2017). Dostapen na 10 avgust 2019 g. ot: https://www.mon.bg/upload/14362/Mehzm_protivodejstvie_tormoz_281217.pdf]
- Правилник за прилагане на Закона за закрила на детето – ДВ. бр. 57 от 24 юли 2009 г. [Pravilnik za prilagane na Zakona za zakrila na deteto. DV. br.57 ot 24 Yuli 2009 g.]
- Станчева-Попкостадинова, В. (2014). Профилактика на насилие над деца. Практическа педиатрия, 9, (XVI), 4-6 [Stancheva-Popkostadinova, V. (2014). Preventsia na nasilie nad detsa. Prakticheska pediatria, br. 9, 2014 (XVI), 4-6]
- Станчева-Попкостадинова, В. (2018). Система за регистриране и наблюдение на случаи на насилие и пренебрегване на деца (CAN_MDS) – възможности за приложение в България. Балканистичен форум, 2, 162-172 [Stancheva-Popkostadinova, V. (2018). Sistema za registrirane i nablyudenie na sluchai na nasilie i prenebregvane na detsa (CAN_MDS) – vazmozhnosti za prilozhenie v Bulgaria. Balkanistichen Forum, 2, s. 162-172]

- Станчева-Попкостадинова, В.(2019). Превенция на насилие над деца – мултидисциплинарна перспектива. София, PENSOFТ [Stancheva-Popkostadinova, V. (2019). Preventsia na nasilie nad detsa-multidistsiplinarna perspektiva. Sofia, PENSOFТ]
- Станчева-Попкостадинова, В., Керанкова, Е. (2016). Проблеми и перспективи при регистриране случаи на насилие и пренебрегване на деца. В: Станчева-Попкостадинова, В. (Ред.). Актуални проблеми в социалната работа (с. 62-77). Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“. [Stancheva-Popkostadinova, V., Kerankova, E. (2016). Problemi i perspektivi pri registrirane sluchai na nasilie i prenegrevane na detsa, V: V. Stancheva-Popkostadinova (Red.). Aktualni problemi v sotsialnata rabota (s. 62-77). Blagoevgrad: Universitetsko izdatelstvo "Neofit Rilski"].

За автора:

Елена Илиева Керанкова е докторант в докторска програма „Организация и управление на социалните дейности“ към катедра „Медико-социални науки“, Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград.

E-mail: kerankova_elena@abv.bg

About the Author:

Elena Ilieva Kerankova is a PhD student in PhD program "Organization and management of social activities", South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad.

E-mail: kerankova_elena@abv.bg